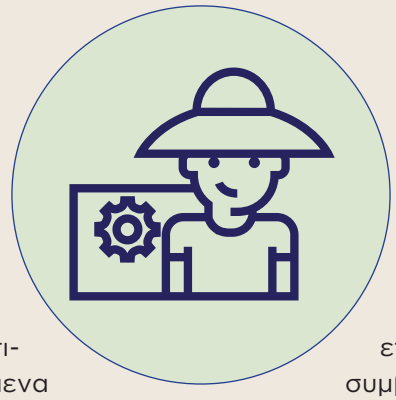
03 Νέοι γεωργοί

Η ανανέωση των γενεών αποτελεί μία από τις πιο κρίσιμες προκλήσεις για τη νέα ΚΑΠ 2028-2034. Δεν αφορά μόνο την ηλικιακή σύνθεση του αγροτικού πληθυσμού, αλλά την ίδια τη δυνατότητα της γεωργίας να παραμείνει παραγωγική, ανταγωνιστική και κοινωνικά βιώσιμη τα επόμενα χρόνια. Σε ένα περιβάλλον αυξημένου κόστους, αβεβαιότητας στις αγορές, κλιματικών κινδύνων και υψηλών απαιτήσεων συμμόρφωσης, η είσοδος νέων ανθρώπων στην παραγωγή δεν μπορεί να θεωρείται δεδομένη.

Η πρόταση για τη νέα ΚΑΠ αναγνωρίζει τη σημασία της γενεακής ανανέωσης και προβλέπει ότι τα κράτη-μέλη θα πρέπει να καταρτίσουν ειδική στρατηγική για τους νέους γεωργούς, με στόχο την ενίσχυση της ελκυστικότητας του τομέα. Στο πλαίσιο αυτό αναφέρονται αυξημένη στήριξη, πακέτο εκκίνησης, πρόσβαση σε κατάρτιση, καθοδήγηση, γνώσεις, συμβουλές και ανάπτυξη δεξιοτήτων. Η κατεύθυνση αυτή είναι θετική, υπό την προϋπόθεση ότι δεν θα περιοριστεί σε μια πολιτική πρώτης εγκατάστασης, αλλά θα αντιμετωπίσει το συνολικό περιβάλλον μέσα στο οποίο ένας νέος παραγωγός καλείται να ξεκινήσει και να παραμείνει στην παραγωγή.

Για την Ελλάδα, το ζήτημα είναι ιδιαίτερα σύνθετο. Η εγκατάσταση νέων γεωργών δεν εξαρτάται μόνο από το ύψος της αρχικής ενίσχυσης. Εξαρτάται από την πρόσβαση σε γη, τη δυνατότητα χρηματοδότησης, το κόστος παραγωγής, την πρόσβαση σε τεχνογνωσία, τη σύνδεση με την αγορά, τη συμμετοχή σε επενδυτικά εργαλεία και την ύπαρξη ενός σταθερού πλαισίου εισοδήματος. Εάν αυτά τα στοιχεία δεν λειτουργούν συνδυαστικά, υπάρχει ο κίνδυνος η πολιτική να ενισχύει την είσοδο χωρίς να διασφαλίζει τη σταθεροποίηση, την ανθεκτικότητα και τη βιώσιμη εξέλιξη της εκμετάλλευσης.

Η στρατηγική ανανέωσης των γενεών πρέπει να καλύπτει ολόκληρη τη διαδρομή του νέου παραγωγού: από την εγκατάσταση και τη σταθεροποίηση της δραστηριότητας έως την επενδυτική ανάπτυξη, την πρόσβαση στην αγορά και τη μακροχρόνια βιωσιμότητα της εκμετάλλευσης. Η οικονομική ενίσχυση κατά την είσοδο στον τομέα είναι αναγκαία, αλλά δεν αρκεί εάν δεν συνοδεύεται από πρόσβαση σε επενδύσεις, συμβουλευτική, τεχνική υποστήριξη, χρηματοδοτικά εργαλεία, διαχείριση κινδύνων και οργανωμένες παραγωγικές δομές.

Η στρατηγική αυτή πρέπει να λαμβάνει υπόψη το πραγματικό κόστος εγκατάστασης και ανάπτυξης μιας αγροτικής εκμετάλλευσης και να αποφεύγει τη θέσπιση υποχρεώσεων χωρίς αντίστοιχη χρηματοδοτική και τεχνική υποστήριξη. Ιδιαίτερη σημασία έχει επίσης η διευκόλυνση της μεταβίβασης εκμεταλλεύσεων και της διαδοχής, ιδίως σε τομείς με υψηλότερες ανάγκες υποδομών και κεφαλαίου εκκίνησης, όπως η κτηνοτροφία. Χωρίς τέτοιες συμπληρωματικές προϋποθέσεις, η γενεακή ανανέωση κινδυνεύει να παραμείνει τυπικός στόχος και όχι πραγματική αλλαγή στη σύνθεση και στη δυναμική της παραγωγής.

Ιδιαίτερη σημασία έχει ο ρόλος των συνεταιρισμών, των Ομάδων Παραγωγών και των Οργανώσεων Παραγωγών. Για έναν νέο γεωργό, η ένταξη σε συλλογικό σχήμα μπορεί να μειώσει το κόστος εισόδου, να διευκολύνει την πρόσβαση σε τεχνική υποστήριξη, να ενισχύσει τη διαπραγματευτική θέση στην αγορά και να δημιουργήσει καλύτερες συνθήκες επενδυτικού σχεδιασμού. Στο ελληνικό παραγωγικό περιβάλλον, η συλλογική οργάνωση δεν αποτελεί απλώς θεσμική επιλογή· αποτελεί πρακτικό μηχανισμό βιωσιμότητας.

Η γενεακή ανανέωση πρέπει επίσης να συνδεθεί με την πρόσβαση σε γνώση και καινοτομία. Οι νέοι γεωργοί καλούνται να λειτουργήσουν σε ένα περιβάλλον όπου η τεκμηρίωση, τα δεδομένα, η παρακολούθηση, οι περιβαλλοντικές απαιτήσεις και οι νέες τεχνολογίες θα έχουν αυξημένη σημασία. Αυτό σημαίνει ότι η πολιτική για τους νέους δεν μπορεί να περιοριστεί σε οικονομική ενίσχυση, αλλά πρέπει να τους στηρίζει στην απόκτηση των

δεξιοτήτων και των εργαλείων που απαιτεί η νέα παραγωγική πραγματικότητα. Η πρακτική καθοδήγηση, η πρόσβαση σε αξιόπιστη συμβουλευτική, η κατάρτιση και η δυνατότητα αξιοποίησης ψηφιακών εργαλείων είναι αναγκαίες προϋποθέσεις ώστε οι νέοι παραγωγοί να μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις τεκμηρίωσης, περιβαλλοντικής συμμόρφωσης και διαχείρισης της εκμετάλλευσης.

Παράλληλα, οι νέοι γεωργοί χρειάζονται ειδική αντιμετώπιση στα εργαλεία διαχείρισης κινδύνων. Η απουσία ιστορικών δεδομένων παραγωγής ή εισοδήματος μπορεί να περιορίσει στην πράξη την πρόσβασή τους σε μηχανισμούς ασφάλισης, αποζημιώσεων ή σταθεροποίησης εισοδήματος. Εάν η νέα ΚΑΠ θέλει πράγματι να ενισχύσει τη βιώσιμη είσοδο νέων στον τομέα, πρέπει να διασφαλίσει ότι τα εργαλεία κινδύνου δεν θα λειτουργούν με τρόπο που αποκλείει όσους δεν διαθέτουν μακρόχρονο ιστορικό παραγωγικής δραστηριότητας.

Στη βάση των ανωτέρω, η GAIA ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ θεωρεί αναγκαίο:

- να διαμορφωθεί ειδική εθνική στρατηγική για τους νέους γεωργούς, η οποία να καλύπτει ολόκληρη τη διαδρομή του νέου παραγωγού, από την εγκατάσταση έως τη σταθεροποίηση, την επενδυτική ανάπτυξη και τη μακροχρόνια παραμονή στην παραγωγή,
- να συνδεθεί η στήριξη των νέων γεωργών με πρόσβαση σε επενδύσεις, χρηματοδοτικά εργαλεία, τεχνική υποστήριξη, συμβουλευτική, κατάρτιση και υπηρεσίες που ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες της εκμετάλλευσης,
- να αναπτυχθούν συμπληρωματικοί χρηματοδοτικοί μηχανισμοί για την κάλυψη του κεφαλαίου εκκίνησης και των πρώτων επενδυτικών αναγκών, ώστε η εγκατάσταση και η ανάπτυξη της εκμετάλλευσης να μην εξαρτώνται αποκλειστικά από την αρχική ενίσχυση,
- να λαμβάνεται υπόψη το πραγματικό κόστος εγκατάστασης και ανάπτυξης, καθώς και η ανάγκη διευκόλυνσης της μεταβίβασης εκμεταλλεύσεων και της διαδοχής,
- να αναγνωριστεί ο ρόλος των συνεταιρισμών, των Ομάδων Παραγωγών και των Οργανώσεων Παραγωγών ως βασικών δομών υποστήριξης της εγκατάστασης και παραμονής νέων γεωργών στον τομέα,
- να διασφαλιστεί ότι τα εργαλεία διαχείρισης κινδύνων είναι προσβάσιμα στους νέους γεωργούς, ακόμη και όταν δεν διαθέτουν επαρκές ιστορικό παραγωγής ή εισοδήματος,
- να αντιμετωπιστεί η γενεακή ανανέωση ως οριζόντια προτεραιότητα που συνδέεται με το εισόδημα, την ανταγωνιστικότητα, τις αγροτικές περιοχές, την πρόσβαση στην αγορά και τη συλλογική οργάνωση της παραγωγής.